

Hovoríme o Portrétach pre 21. storočie Morgan O'Harovej

Výpoveď o človeku v čase a priestore

V Múzeu moderného umenia rodiny Warholovcov v Medzilaborciach práve vystavuje americká výtvarníčka Morgan O'Harová. Študovala tibetský budhizmus, psychológiu, geografiu, jazyky, bioenergetiku, aikido, súčasnú hudbu i výtvarné umenie. Vystavovala na mnohých miestach v USA a Európe. O hlavných súvislostiach jej diela sme sa porozprávali s komisárom výstavy Portréty pre 21. storočie Jozefom CSERESOM.

● **Mohli by ste stručne priblížiť autorský program M. O'Harovej?**

– V celosvetovom meradle sú jej práce reprezentatívnou ukážkou, ako intelektualizovať umeleckú tvorbu, a tak ju zrovnoprávniť, alebo aspoň priblížiť k exaktnému vedeckému a filozofickému mysleniu. Táto tendencia sa v americkom umení odvíja zhruba od polovice 60. rokov a najčastejšie sa spája s tzv. konceptuálnym umením. Autorka sa vo svojom programe usiluje pochopiť podstatu človeka a ľudskej kreativity. Vychádza pritom z vlastnej zažitej skúsenosti a okrem vedeckých sociologických postupov používa prostriedky mimoakademickej povahy, napr. meditáciu, rituál a ďalšie. Už takmer dvadsať rokov vytvára jeden cyklus obrazov nazvaný Portréty pre 21. storočie. V rámci neho portrétovala

više sto ľudí najmä z umeleckého a intelektuálneho sveta (napríklad talianskeho spisovateľa Umberta Eca).

● **Portréty sú vlastne výpoveďami o existencii človeka. Keďže nejde o realistické zobrazenie fyziognómie, možno vôbec konkrétne bytosť identifikovať?**

– Každý portrét je syntézou troch rovín – časovej, priestorovej a pohybovej. Iba v ich rámci možno pochopiť tvorbu výtvarníčky a dešifrovať významové vrstvy jednotlivých diel. Napriek tomu, že tieto roviny možno v portréte len veľmi ťažko od seba oddeliť, v kontexte jej tvorby sú chronologicky rozlíšiteľné. Začiatkom 70. rokov mali podobu denníkových záznamov a diagramov mapujúcich spôsob trávenia času, neskôr v 80. rokoch presunula svoj záujem na zaznamenávanie priestoru. Spojnicou oboch

veličín sa stal pohyb, ktoré spolu priamo determinovali. Jeho vizualizácia nadobudla novú výtvarnú podobu jedinečného, geograficky odlišného ľudského portrétu. Vytvára ho štruktúra čiar a plôch vyabstrahovaná z pozadia konkrétnej geografickej mapy. Výtvarníčka ho doplní o ikonické prvky s odkazom na špecifické sociálno-kultúrne a psychologické realie zobrazovaného človeka.

● **Kresby pohybov rúk ľudí počas práce, ktoré autorka v Medzilaborciach taktiež vystavuje, sú zas spontánnymi stopami o človeku. Aký rozdiel vidíte medzi portrétmi a týmito kaligrafiami?**

– Kresby zaznamenávajúce pohyby rúk ľudí počas práce sa premieňajú na výsledný kaligrafický záznam prostredníctvom priestorového a časového rámca. Kým Morgan O'Harová v portrétach kladie dôraz na prvý z nich, v kresbách zas na druhý. Vznikajú tak statické podobizne. Pohyb v čase je na rozdiel od priestorového premiestňovania sa neodmysliteľný od rytmu. A práve rytmus je to, čím sa portréty už na prvý pohľad líšia od autorkiných kresieb a litografií. Zhováral sa **EMIL BABÍN**

Morgan O'Harová: Portrét 99/1993 sochára Johna von Bergena, atrament na papieri.

Snímka archív